

Sygn. akt I ACa 1014/17

POSTANOWIENIE

Dnia 2 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Baran
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki SSA Paweł Czepiel (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 marca 2018 r. w Krakowie

sprawy z wniosku M. F.

przy uczestnictwie A. F.

przy udziale Prokuratora Prokuratury (...) w K.

o uchylenie ubezwłasnowolnienia

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 6 czerwca 2017 r. sygn. akt I Ns 106/17

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Okręgowemu w Nowym Sączu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Barbara Baran SSA Paweł Czepiel

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 2 marca 2018 r.

Postanowieniem z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt XI Ns 769/09 Sąd Okręgowy w Krakowie ubezwłasnowolnił całkowicie **A. F.** z powodu upośledzenia umysłowego.

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego (...) w K. opiekunem prawnym ubezwłasnowolnionego całkowicie **A. F.** została ustanowiona **A. P.** - pracownik (...) w N., w którym przebywa uczestnik.

W dniu 18 lutego 2017 r. wnioskodawczyni **M. F.** wniosła o uchylenie ubezwłasnowolnienia całkowitego jej syna A. F., które zostało orzeczone przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 25 marca 2010 r., XI Ns 769/09.

W ocenie wnioskodawczyni stan psychiczny uczestnika nie jest już przeszkodą dla jego prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, zwłaszcza że jest już w stanie rozsądnie pokierować swoim postępowaniem.

W piśmie z 23 lutego 2017 r. pełnomocnik wnioskodawczyni ustanowiony z urzędu poparł jej wniosek i wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały pokryte w żadnej części. W uzasadnieniu podał, że twierdzenia wnioskodawczyni odnośnie poprawy stanu zdrowia jej syna oparte są wyłącznie na podstawie jej obserwacji.

W odpowiedzi na wezwanie Sądu Rejonowego w N., Dyrektor (...) w N. w piśmie z 16 lutego 2017 r. wskazał, że uczestnik przebywa w (...) w N., znajduje się pod stałą opieką lekarza psychiatry, przejawia zaburzenia zachowania i często występują u niego napady złości i agresji. Choć jest osobą poruszającą się samodzielnie to jednak wymaga pomocy i nadzoru przy czynnościach higienicznych. Biernie uczestniczy w zajęciach terapeutycznych.

Z zaświadczenia psychiatry z 1 czerwca 2017 r. wynika, że A. F. pozostaje w stałym leczeniu psychiatrycznym z powodu organicznych zaburzeń zachowań w przebiegu upośledzenia umysłowego w stopniu znacznym. Jego stan psychiczny nie uległ poprawie i powoduje, że nie jest w stanie sam pokierować swoim postępowaniem. Jest niezdolny do samodzielnej egzystencji.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił wniosek o uchylenie ubezwłasnowolnienia i przyznał pełnomocnikowi z urzędu kwotę 295,20 zł tytułem pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu.

Sąd Okręgowy wskazał, że wedle art. 559 § 1 i 3 kpc sąd uchylił ubezwłasnowolnienie, gdy ustaną przyczyny, dla których je orzeczono; uchylenie może nastąpić także z urzędu. Z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia może wystąpić także ubezwłasnowolniony.

Uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem przysługuje prokuratorowi, Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rzecznikowi Praw Dziecka i przedstawicielowi ustawowemu ubezwłasnowolnionego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 2 grudnia 1987 r. (IV CZ 168/87) krewni osoby, która została ubezwłasnowolniona, nie mogą zgłaszać wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia (art. 559 § 1 w zw. z art. 545 § 1 i 2 k.p.c.), ponieważ osoba ta ma przedstawiciela ustawowego – opiekuna lub kuratora. Wniosek taki podlega oddaleniu w myśl art. 514 § 2 k.p.c. który stanowi, że nawet w wypadkach, gdy ustawa wymaga przeprowadzenia rozprawy, sąd może, bez wzywania zainteresowanych do udziału w sprawie, oddalić wniosek na posiedzeniu niejawnym, jeżeli z treści wniosku wynika oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy.

Odnosząc powyższe do sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że z wnioskiem o uchylenie ubezwłasnowolnienia A. F. wystąpiła osoba nieuprawniona. A. F. posiada ustanowionego przedstawiciela ustawowego w osobie A. P.. Zatem wnioskodawczyni nie była legitymowana do zainicjowania sprawy.

Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego nie zachodziły podstawy do prowadzenia postępowania z urzędu, bo jak wynika z zaświadczenia psychiatry z 1 czerwca 2017 r. uczestnik A. F. pozostaje w stałym leczeniu psychiatrycznym z powodu organicznych zaburzeń zachowań w przebiegu upośledzenia umysłowego w stopniu znacznym. Jego stan psychiczny nie uległ poprawie i powoduje, że nie jest w stanie sam pokierować swoim postępowaniem. Jest niezdolny do samodzielnej egzystencji.

W tej sytuacji wniosek o uchylenie ubezwłasnowolnienia został oddalony na mocy art. 514 § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy na mocy § 14 ust. 1 pkt 27 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu

(Dz.U. poz. 1714) przyznał na rzecz adwokata T. S. kwotę 295,20 zł brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni.

Apelację wniosła wnioskodawczyni zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, to jest:

1. art.545 § 2 kpc poprzez błędne zastosowanie polegające na niezasadnym przyjęciu, że krewny osoby ubezwłasnowolnionej nie posiada legitymacji czynnej do złożenia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia jeżeli osoba ta ma przedstawiciela ustawowego, podczas gdy norma ta ma zastosowanie wyłącznie do wniosku o ubezwłasnowolnienie;

2. art.232 kpc w związku z art.552 § 2 kpc poprzez niezasadne zaniechanie podjęcia inicjatywy dowodowej z urzędu w celu zlecenia badania aktualnego stanu zdrowia ubezwłasnowolnionego przez lekarza psychiatrę niezwiązanego z placówką opiekuńczą, w której przebywa ubezwłasnowolniony, podczas gdy związku lek.med. J. P. z (...) w N. mogą budzić wątpliwości co do bezstronności jej opinii i uzasadniają weryfikację jej opinii przez niezależnego specjalistę.

W efekcie wnioskodawczyni wniosła o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest uzasadniona.

Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego, iż wnioskodawczyni jako matka ubezwłasnowolnionego nie była legitymowana do wniesienia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia jej syna A. F.. Sąd Okręgowy powołuje się na stanowisko Sądu Najwyższego, ale nie przywołuje argumentów, które posłużyły Sądowi Najwyższemu do wyprowadzenia ww. wniosku. Jest to o tyle istotne, że przywoływane postanowienie Sądu Najwyższego zostało wydane w innym stanie prawnym, w którym sam ubezwłasnowolniony nie miał uprawnień do złożenia takiego wniosku. Fakt, że obecnie ubezwłasnowolniony może samodzielnie wnieść o uchylenie ubezwłasnowolnienia nie wpływa oczywiście bezpośrednio na legitymację innych osób do złożenia takiego wniosku, ale jednocześnie uzasadnia pogląd, iż od momentu wydania ww. postanowienia Sądu Najwyższego, ustawodawca rozszerzył krąg podmiotów uprawnionych do zgłoszenia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia.

Wreszcie, należy zauważyć, że przyczyny ograniczenia kręgu osób uprawnionych do złożenia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia (art.545 kc) w postaci ochrony przed skutkami nieuzasadnionych wniosków o ubezwłasnowolnienie nie występują w sytuacji, gdy dana osoba jest już ubezwłasnowolniona, co w rezultacie prowadzi do wniosku, iż nie można przyjąć, iż przepis ograniczający krąg podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o ubezwłasnowolnienie znajduje zastosowanie dla ustalenia kręgu podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia. Legitymacja do wniesienia wniosku o uchylenie ubezwłasnowolnienia będzie zatem oceniana na zasadach ogólnych – to jest art.510 § 1 kpc, a do kręgu osób zainteresowanych w rozumieniu ww. przepisu należy zaliczyć matkę ubezwłasnowolnionego.

Oddalenie przez Sąd Okręgowy wniosku matki ubezwłasnowolnionego o uchylenie ubezwłasnowolnienia z uwagi na brak legitymacji czynnej doprowadziło do tego, iż Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd Okręgowy nie wysłuchał ubezwłasnowolnionego, a działania zmierzające do ustalenia stanu zdrowia ubezwłasnowolnionego ograniczył do analizy, czy w sprawie zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania z urzędu.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy przeprowadzi postępowanie dowodowe w postaci dowodu z opinii biegłego i innych dowodów, których przeprowadzenie uzna za stosowne, a które pozwolą na zweryfikowanie stanowiska wnioskodawczyni, a także umożliwi ubezwłasnowolnionemu wypowiedzenie się co do wniosku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art.386 § 4 kpc uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, pozostawiając ww. Sądowi na podstawie art.108 § 2 kpc rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSA Paweł Czepiel SSA Barbara Baran SSA Marek Boniecki